

3. Druhý sťažovateľ sa pred ústavným súdom domáha vyslovenia porušenia svojho práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutými uzneseniami najvyššieho súdu a žiada priznať primerané finančné zadosťučinenie v sume 5 000 eur.

4. Z ústavných sťažností a ich príloh vyplýva, že napadnutým rozsudkom boli sťažovatelia a ďalší obžalovaní uznaní vinnými z obzvlášť závažného zločinu falšovania, pozmeňovania a neoprávnenej výroby peňazí a cenných papierov podľa § 270 ods. 1 a ods. 3 písm. b) Trestného zákona spolupáchateľstvom podľa § 20 Trestného zákona, za čo im bol uložený nepodmienečný trest odňatia slobody v trvaní 10 rokov.

5. Napadnutým odvolacím uznesením boli zamietnuté sťažovateľmi podané odvolania a napadnutým dovolacím uznesením boli odmietnuté nimi podané dovolania.

II.

Argumentácia sťažovateľov

6. Sťažovatelia pred ústavným súdom namietajú neprípustnú policajnú provokáciu uskutočnenú agentom ustanoveným vo vzťahu k objasňovaniu trestnej činnosti, pre ktorú boli právoplatne odsúdení. Konaniu agenta obaja sťažovatelia vytýkajú, že ich nad rámec ich vôle spôsobom *contra legem* navádzal na spáchanie stíhaného trestného činu v konkrétnom rozsahu, čo v konečnom dôsledku odôvodnilo použitie prísnejšej právnej kvalifikácie, a tým aj prísnejšej sankcie. Agent od nich svojvoľne požadoval sumu „*pol milióna a vyššie*“. Prvý sťažovateľ namieta aj porušenie svojho základného práva na obhajobu podľa čl. 50 ústavy z dôvodu, že neboli počas celého konania právne zastúpení. Druhý sťažovateľ taktiež namieta, že po odovzdaní vzorky (jednej bankovky) mali byť ihneď obvinení.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

7. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie práv sťažovateľov podľa ústavy a dohovoru napadnutým rozsudkom, napadnutým odvolacím uznesením a napadnutým dovolacím uznesením, ktoré boli vydané v ich trestnej veci.

III.1. K namietanému porušeniu práv prvého sťažovateľa napadnutým rozsudkom:

8. Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne.

9. Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd pri uplatňovaní svojej právomoci vychádza zo zásady, že ústava ukladá všeobecným súdom chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (IV. ÚS 236/07). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany svojich základných práv alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov

nápravy pred iným (všeobecným) súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (I. ÚS 6/04, IV. ÚS 179/05, II. ÚS 90/06, III. ÚS 42/07).

10. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh je zrejmé, že prvý sťažovateľ mal možnosť podať proti napadnutému rozsudku odvolanie na najvyššom súde, v ktorého právomoci bolo preskúmať všetky ním tvrdené pochybenia špecializovaného súdu.

11. Ústavnú sťažnosť prvého sťažovateľa v tejto časti bolo preto v tejto časti potrebné odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) pre nedostatok právomoci.

III.2. K namietanému porušeniu práv sťažovateľov napadnutým odvolacím uznesením:

12. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh je taktiež zrejmé, že obaja sťažovatelia mali možnosť podať proti napadnutému odvolaciemu uzneseniu dovolanie na najvyššom súde, v ktorého právomoci bolo preskúmať všetky nimi tvrdené pochybenia vo vzťahu k tzv. policajnej provokácii a nerešpektovaniu práva na obhajobu.

13. Ústavné sťažnosti sťažovateľov v tejto časti bolo preto taktiež potrebné odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci.

III.3. K namietanému porušeniu práv sťažovateľov napadnutým dovolacím uznesením:

14. Sťažovatelia vo vzťahu k napadnutému dovolaciemu uzneseniu namietajú porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 a 2 dohovoru, ako aj základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1 a 2 ústavy a základného práva na obhajobu podľa čl. 50 ústavy, ako aj základného práva podľa čl. 49 ústavy, v zmysle ktorého len zákon ustanoví, ktoré konanie je trestným činom a aký trest, prípadne iné ujmy na právach alebo majetku možno uložiť za jeho spáchanie.

15. Ústavný súd stabilne judikuje, že súčasťou obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpoveď na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 119/03, III. ÚS 209/04). Všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, avšak musí dať odpoveď na otázky, ktoré majú pre vec podstatný význam (II. ÚS 251/04, III. ÚS 209/04). Ak ide o argument, ktorý je vo veci rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (II. ÚS 410/06).

16. Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vyplýva, že čl. 6 ods. 1 dohovoru vyžaduje, aby vnútroštátne súdy dostatočne jasne uviedli dôvody, na ktorých založili svoje rozhodnutia, a to za súčasného rešpektovania práva na obhajobu (rozsudok vo veci Hadjianastassiou proti Grécku zo 16. 12. 1992, sťažnosť č. 12945/87, bod 33). Rozsah povinnosti uviesť dôvody, ktorý sa odlišuje v závislosti od povahy rozhodnutia, musí byť určený v rámci okolností prípadu (rozsudok vo veci Ruiz Torija proti Španielsku z 9. 12. 1994, sťažnosť č. 18390/91, bod 29). Aj keď vnútroštátne súdy nie sú povinné dať odpoveď na všetky im predložené námietky (rozsudok vo veci Van de Hurk proti Holandsku z 19. 4. 1994, sťažnosť

č. 16034/90, bod 61), z rozhodnutia musí byť zrejmé, že sa zaoberali všetkými podstatnými otázkami prípadu (rozsudok vo veci Boldea proti Rumunsku z 15. 2. 2007, sťažnosť č. 19997/02, bod 30) a že dali konkrétnu a jednoznačnú odpoveď na argumenty, ktoré sú pre výsledok prípadu rozhodujúce (rozsudok Veľkej komory vo veci Moreira Ferreira proti Portugalsku č. 2 z 11. 7. 2017, sťažnosť č. 19867/12, bod 84). Rozhodnutie vnútroštátneho súdu možno považovať za svojvoľné a také, ktoré narúša spravodlivosť konania, iba v prípade, ak sú v ňom vyjadrené dôvody založené na zjavnej skutkovej alebo právnej chybe vnútroštátneho súdu, dôsledkom čoho došlo k „odopretiu spravodlivosti“ (už citovaný Moreira Ferreira, bod 85; tiež rozsudok vo veci Navalnyy a Ofitserov proti Rusku z 23. 2. 2016, sťažnosti č. 46632/13 a č. 28671/14, bod 119).

17. V zmysle už uvedených štandardov ústavný súd napadnuté dovolacie uznesenie preskúmal a dospel k záveru, že ústavné sťažnosti nie sú dôvodné.

18. Najvyšší súd v napadnutom dovolacom uznesení (s. 11 a nasl.) podrobne odkázal na svoju judikatúru k aktivite polície a prípadnej policajnej provokácii vrátane záveru, že policajnou provokáciou je zámerné, aktívne a cielené podnecovanie alebo navádzanie, či iné vedomé iniciovanie alebo navádzanie, či iné vedomé iniciovanie spáchanej trestnej činnosti u druhej osoby, ktorá by inak protiprávne nekonala. Pokiaľ by činnosť polície bola vedená len snahou, aby kontaktovaná osoba spáchala trestný čin bez zistenia skutočností, ktoré by nasvedčovali tomu, že páchatel by spáchal trestný čin aj vtedy, ak by príkaz na použitie agenta nebol vydaný, išlo by o neprípustnú policajnú provokáciu trestného činu. Za kľúčovú odlišnosť skrytej aktivity polície od policajnej provokácie sa považuje skutočnosť, že polícia neiniciuje, t. j. nevytvára u kontaktovanej osoby vôľu spáchať trestný čin, ale vytvára pre spáchanie trestného činu vhodné podmienky. Tieto podmienky však nesmú byť mimoriadne, ale objektívne možné v danej situácii obvyklé a musia nastať až s časovým odstupom po tom, čo si páchatel osvojil úmysel spáchať trestný čin a preukázateľne spravil kroky k jeho spáchaniu. Pod policajnou provokáciou treba rozumieť zámerné, aktívne podnecovanie alebo navádzanie, či iné iniciovanie spáchania trestnej činnosti vedené snahou, aby osoba, ktorá by inak protiprávne nekonala, spáchala trestný čin. Najvyšší súd odkázal aj na judikatúru ESLP, v zmysle ktorej policajnou provokáciou je situácia, keď agent ako člen bezpečnostných zložiek alebo osoba jednajúca na základe ich pokynov sa neobmedzí na čisto pasívne vyšetrovanie trestnej činnosti, ale na účel obstarania dôkazov potrebných k zahájeniu trestného stíhania vyvinie taký vplyv, že dotyčnú osobu podnieti k spáchaniu trestného činu, ku ktorému by inak nebolo došlo. Spoločným menovateľom všetkých rozhodnutí (najvyššieho súdu aj ESLP) je neprípustnosť konania polície prostredníctvom agenta, ktoré spočíva v podnecovaní spáchania trestného činu, t. j. v ovplyvňovaní vôle páchatel'a vôbec trestný čin spáchať, resp. ho spáchať vo väčšom rozsahu, ako zamýšľal. Zároveň sa od súdov vyžaduje dôsledné preskúmanie podmienok, za akých došlo k použitiu agenta.

19. Vo vzťahu ku konkrétnym okolnostiam tejto veci najvyšší súd uviedol (s. 13 a nasl.), že orgány činné v trestnom konaní mali z operatívno-pátracej činnosti informácie o tom, že obvinení sa mali dopúšťať predmetnej trestnej činnosti, keď mali ponúkať na predaj falošné eurobankovky v hodnote 600 000 eur, v dôsledku čoho bolo začaté trestné stíhanie a vydaný príkaz na odpočúvanie a záznam telekomunikačnej prevádzky. Z monitorovaných hovorov bolo zistené, že prvý sťažovateľ sa mal s inou osobou rozprávať o „papieroch“ v množstve „šeststotisíc“ s tým, že ich „do stredy môže zobrať“ a „keď je potom do budúca, tak keď sa objedná tak tri, štyri dni“ je potrebné „počkať na love“. Tiež uviedol, že „██████████ má pri sebe hej, skúšku, hej, ale ██████████ to má pod rukou“.

priamo“. V inom hovore prvý sťažovateľ s tou istou osobou riešil, čo (z toho, pozn.) budú mať a dohodli sa na „*pät'desiatpäť*“. Z uvedeného podľa najvyššieho súdu vyplynulo, že agent bol použitý až na základe dôvodného podozrenia z obchodovania s falošnými eurobankovkami. Agent a prvým sťažovateľom naozaj nakontaktoval svedok [REDAKOVANÉ], ktorý dal prvému sťažovateľovi telefónne číslo na agenta, avšak takéto konanie nie je v zmysle judikatúry v rozpore so zákonom, keď za činnosť nesúladnú so zákonom sa nepovažuje, ak oznamujúca osoba následne umožní riadne ustanovenému agentovi priamo alebo nepriamo nadviazať kontakt s páchatel'mi pripravovaného alebo páchaného trestného činu. Z konania svedka [REDAKOVANÉ] sa nedá podľa najvyššieho súdu vyvodit' riadenie skutku, ako to namietajú sťažovatelia, keď obvinení boli rozhodnutí páchať trestnú činnosť aj pred kontaktom s agentom, pričom na stretnutiach s ním riešili celú záležitosť bez akejkoľvek účasti svedka [REDAKOVANÉ]. K určovaniu rozsahu skutku agentom a z toho vyplývajúcej právnej kvalifikácie najvyšší súd uviedol, že obvinení boli uznaní za vinných len v rozsahu skutočne odovzdaných falošných bankoviek agentovi vo výške 51 500 eur. Najvyšší súd napokon odkázal na podrobné závery napadnutého odvolacieho uznesenia (s. 17 až 19 napadnutého odvolacieho uznesenia), ktorý o. i. poukázal aj na to, že sťažovatelia mali pri sebe falošnú bankovku už pri prvom stretnutí s agentom a súhlasili s dodaním ďalších vzoriek, ako aj s obchodom v celkovom objeme 500 000 eur, pričom nie je dôležité, že uvedenú sumu spomenul ako prvý agent, pretože dôvodné podozrenie v tom čase vychádzalo zo skutočnosti, že sťažovatelia majú k dispozícii falošné bankovky v sume 600 000 eur, a tiež zo skutočnosti, že sťažovatelia s týmto objemom bez akéhokoľvek otáľania ihneď súhlasili.

20. K námietke prvého sťažovateľa o nedostatku právneho zastúpenia (namietané porušenie čl. 50 ústavy, pozn.) najvyšší súd poukázal na skutočnosť, že sťažovateľ v rukou písanom samostatnom podaní reagoval na napadnuté odvolacie uznesenie a uviedol, že „*podľa názoru najvyššieho súdu na str. 14 v uznesení z 2.10.2018 (napadnuté odvolacie uznesenie, pozn.), zrejme obvinený, ktorý je vo väzbe za obzvlášť závažný zločin, nemusí mať stále advokáta*“. Konštatoval, že prvý sťažovateľ bližšie nerozvedol, či postupom orgánov činných v trestnom konaní alebo súdov malo dôjsť k porušeniu jeho práv na obhajobu, a námietku rovnakého charakteru nevzniesol v rámci dovolania ani jeho obhajca. Vzhľadom na viazanosť dovolacieho súdu obsahom dovolania nebol v tejto veci oprávnený preskúmať, či došlo k prípadnému naplneniu dovolacieho dôvodu pre absenciu obhajcu.

21. Z uvedeného vyplýva, že prvý sťažovateľ túto svoju námietku pred dovolacím súdom relevantným spôsobom, to znamená spôsobom, ktorý by umožňoval jej meritórne preskúmanie a zjednanie prípadnej nápravy, neuplatnil, a preto je v tejto časti potrebné ústavnú sťažnosť odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde z dôvodu neprípustnosti. Ústavný súd pripomína, že povinné právne zastúpenie v dovolacom konaní (§ 373 ods. 2 Trestného poriadku) slúži práve na účel toho, aby všetky relevantné právne námietky mohli byť a boli uplatnené spôsobom, ktorý umožní ich meritórny prieskum.

22. Ústavný súd nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštitúciou a nemôže nahrádzať úlohu všeobecných súdov. Pokiaľ sťažovateľ v rámci ochrany svojich základných práv a slobôd uplatní v konaní pred ústavným súdom argumentáciu, ktorú mohol predniesť, ale nepredniesol v konaní pred všeobecnými súdmi, ústavný súd na jej posúdenie nemá právomoc, resp. ju považuje za neprípustnú (III. ÚS 135/03, III. ÚS 201/04, IV. ÚS 266/08, II. ÚS 462/2012).

23. Nad rámec už uvedeného ústavný súd poukazuje na skutočnosť, že najvyšší súd v napadnutom odvolacom uznesení konštatoval, že ak prvý sťažovateľ namietal nedostatok právneho zastúpenia po určitú dobu v rámci prípravného konania, tak napadnutý rozsudok sa opiera iba o dôkazy, ktoré boli vykonané v čase, keď obhajcu mal, a teda namietaná chyba konania sa nedotýka pre rozhodnutie podstatných dôkazov.

24. Pokiaľ druhý sťažovateľ namieta, že po odovzdaní vzorky mu (im) malo byť ihneď vznesené obvinenie (za danú vzorku, teda jednu bankovku, pozn.) a nemalo sa v podstate čakať, kým trestný čin dokonajú, ústavný súd v prvom rade konštatuje, že z predložených dokumentov nevyplýva, že by druhý sťažovateľ predmetnú námietku uplatnil v konaní o dovolaní, čím by najvyššiemu súdu umožnil vysporiadať sa s ňou a zjednať prípadnú nápravu. Odhliadnuc od uvedeného, ústavný súd v krátkosti poukazuje na skutočnosť, že sťažovateľ túto svoju (právnú) hypotézu neoprel o žiadne ustanovenie ústavy, dohovoru ani príslušných zákonov. Sťažovateľ ústavnému súdu relevantným spôsobom neobjasnil, na základe akých právnych dôvodov dospel k presvedčeniu, že v jeho veci by orgány činné v trestnom konaní mali takto postupovať. K tejto námietke ďalej ústavný súd poukazuje aj na odpoveď najvyššieho súdu na námietku prvého sťažovateľa vo vzťahu k „objednanému a nedodanému tovaru“, ku ktorej najvyšší súd konštatoval, že je na orgánoch činných v trestnom konaní vyhodnotiť konanie jednotlivých osôb a trestné stíhanie začať, pričom dovolací súd do toho nemôže zasahovať, keďže v zmysle § 2 ods. 15 Trestného poriadku platí tzv. obžalovacia zásada. Prokurátor je až do „prenesenia“ konania na súd tzv. *dominus litis* (pán sporu), pričom Trestný poriadok neupravuje možnosti intervencie do začatia trestného stíhania a vznesenia obvinenia konkrétnej osobe. Najvyšší súd v tomto smere opätovne zdôraznil, že obvinení boli uznaní za vinných iba v rozsahu, v ktorom skutočne došlo k odovzdaniu falošných bankoviek (teda v rozsahu odovzdaných bankoviek v sume 51 500 eur, nie v rozsahu sľúbených bankoviek v sume viac ako 500 000 eur, pozn.).

25. Z uvedeného sa ústavný súd presvedčil, že na všetky sťažovateľmi relevantným spôsobom vznesené námietky bola zo strany najvyššieho súdu poskytnutá dostatočná a presvedčivá odpoveď, a to s odkazom na ustálenú judikatúru samotného najvyššieho súdu, ako aj s odkazom na relevantnú judikatúru ESLP. Sťažovatelia pred ústavným súdom predmetné závery najvyššieho súdu priamo nespochybňujú, ale v prevažnej miere odkazujú na svoju obhajobnú argumentáciu v ich trestnom konaní a ústavný súd stavajú do pozície v podstate súdu štvrtej inštancie, ktorý by mal nanovo a pre nich priaznivejšie vyhodnotiť relevantné okolnosti ich veci. Uvedené však s odkazom na postavenie a právomoc ústavného súdu nie je jeho úlohou.

26. Ústavný súd stabilne judikuje, že nie je súdom vyššej inštancie rozhodujúcim o opravných prostriedkoch v rámci sústavy všeobecných súdov. V zásade preto nie je oprávnený posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani posudzovať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil (II. ÚS 21/96, I. ÚS 276/06).

27. Do právomoci ústavného súdu v konaní podľa čl. 127 ústavy však patrí kontrola zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže posudzovať rozhodnutie všeobecného súdu, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím

došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvodené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02, III. ÚS 271/05).

28. Ústavný súd na záver dopĺňa, že už uvedené závery sú dostatočné na konštatovanie, že v okolnostiach tejto veci a v rámci námietok prvého sťažovateľa nemohlo dôjsť ani k porušeniu jeho základných práv podľa čl. 17 ods. 1 a 2 a čl. 49 ústavy.

29. Vzhľadom na všetko už uvedené bolo potrebné ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú a podľa § 56 ods. 2 písm. d) z dôvodu neprípustnosti.

30. Keďže ústavná sťažnosť bola ako celok odmietnutá, rozhodovanie o ďalších návrhoch sťažovateľov stratilo svoje opodstatnenie.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 29. novembra 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu